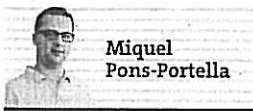

Amb la vènia, senyoria

Miquel
Pons-Portella

RUIZ I PABLO EN DEFENSA DE LA FAMÍLIA

Al tombant dels anys 1887 i 1888, un jovesim Angel Ruiz i Pablo experimentà l'evolució espiritual que el duagué d'ésser una de les grans promeses de la intel·lectualitat progressista menorquina a convertir-se en un aguerrit soldat de l'Església en la «batalla de les intel·ligències» – com li agradava dir al bisbe Salvador Castellote – que justament es començava a lliurar quan va veure la llum pública l'obra «*Tipos y costumbres de mi tierra*» (1888). És en el pròleg d'aquest llibre, que marca el punt d'inici de la singladura de Ruiz i Pablo com apologeta catòlic, on l'autor formula una «retractación formal y solemne, ante Dios y a la faz de los hombres, de toda doctrina, frase y palabra que se hayan deslizado de mi pluma o se deslizaren en adelante, y que, por cualquier concepto, no estuviesen, a juicio de la Iglesia, Maestra infalible de la verdad, del todo conforme con la sana doctrina católica».

El cert, però, és que abans de l'episodi convertiu de 1887-1888, l'obra de Ruiz i Pablo ja conté alguns elements altament identificables amb la «sana doctrina catòlica» que abraça explícitament a partir del 1888. Fins al punt que un article publicat originalment damunt les pàgines del diari maonès «*El Liberal*» li servirà per confeir un dels capítols del repetidament al·ludit «*Tipos y costumbres de mi tierra*», una «col·lecció d'articles en prosa» que fou, segons el crític literari del periòdic «*El Bien Público*», el primer llibre que a Menorca parlà de «*nuestras costumbres y nuestros tipos*» [23.10.1888, pàg. 3].

● **EN EFECTE**, com és prou sabut, Angel Ruiz i Pablo començà la seva col·laboració a «*El Liberal*» amb un poema sobre els darrers dies de Carnaval [23.02.1884, pàg. 3]. A final d'aquell mateix any, el jove autor publicà la seva primera peça periodística en prosa: s'intitulava «*Noches-buenas... malas*» i ocupà les tres primeres columnes de la secció local de l'edició d'«*El Liberal*» de dia 24 de desembre del 1884 [pàg. 2]. Quatre anys més tard, com deiem, el mateix títol encapçalava una de les narracions dels «*Tipos y costumbres*» que ressegueix, a més a més, una sinòpsis idèntica. (La revista ciutadellenca «*El Vígila Catòlica*», per cert, reproduiria aquest conte en la seva edició del Dissabte de Nadal del 1889 [pàg. 1-3]).

És la nit de Nadal i en Perico s'entreté observant els mostradors de les confiteries tornant cap a casa. Sa mare, na Maria, l'ha enviat a empenyorar la seva roba de mudar per poder comprar quelcom especial amb què celebrar el sopar de Nadal. Mentrestant, son pare s'emboirratxa tot jugant a les cartes en una taverna i fa cas omís de les imprecacions de sa muller quan li suplica que torni a casa. Gràcies a la pesseta que els ha donat el prestamista, l'al·lot pot menjar una llesca de pa amb oli i sal abans d'anar-se'n a dormir. Quan en Perico s'aixeca, en sol demà dematí, obre la porta de ca seva i es troba son pare estirat enmig del carrer, profundament adormit per culpa de la ressaca.

Lacarament de les versions respectives del diari «*El Liberal*» i del llibre «*Tipos y costumbres de mi tierra*» permet apreciar que els canvis introduïts per Ruiz i Pablo no són substancials en el fons –l'argument de «*Noches-buenas... malas*» és sempre la mateixa història de to moralista que ens adverteix sobre els perills de l'alcoholisme i la ludopatia i ens recorda l'enorme importància de la família com a cèl·lula essencial de qualsevol societat–, però sí en la forma. La prosa de l'autor casteller se sofisticava i es percep la seva voluntat de cobrir amb una patina de catequisis la trista història d'en Perico. Vegem-ho.

Un primer exemple el trobem just al principi del conte. Quan es descriu el delit del jove protagonista davant la confiteria, Ruiz i Pablo hi afegeix aquestes frases: «*El se acordaba de una vez que, en un bautizo, comió de aquellas cosas tan ricas, más dulces que los terrones de azúcar que de cuando en cuando le quitaba a su madre*».

El segon exemple és més rellevant. Segons la versió del diari «*El Liberal*», després del frugal sopar de Nadal, «*María le contó [a Perico] unos cuentos muy bonitos del Niño Jesús y los pastores y luego los Reyes Magos que traían juguetes a los buenos chicos, etc. etc., y poco a poco Perico, con la cabeza sobre las rodillas de su madre, se durmió sosegadamente*». En canvi, a «*Tipos y costumbres de mi tierra*», aquest episodi es converteix en una llarga evocació del naixement a Betlem de l'infant Jesús, que mostrarà a tots els filllets del món a «*querer mucho a sus madres... y a sus padres –añadía la buena mujer*

● ● ●
Abans de l'episodi convertiu de 1887-1888, l'obra de Ruiz i Pablo ja conté alguns elements altament identificables amb la «sana doctrina catòlica» que abraça explícitament a partir del 1888

con lágrimas en los ojos –, asegurándoles como premio y recompensa de los breves sufrimientos de este mundo, llevados con paciencia y resignación, y hasta con alegría, el mismo cielo empero». Més endavant es produeix un diàleg entre el fill i sa mare: «*Oiga, madre, replicó Perico interrumpiendo a María. –¿Hay en el cielo escarpates llenos de dulces? –Dulces sí –contesto María, sonriendo, –pero escarpates, no, o al menos carecen estos de puertas y cristales. De suerte que todos los niños pueden, alargando la mano, coger los dulces, y hartarse*

● ● ●
La sensibilitat que demostra Ruiz i Pablo per la família abans i després de la seva reincorporació a l'Església és una dada molt significativa que posa de manifest el caràcter transversal que aleshores tenia aquesta institució

aquest sentit, la família és una idea que ultrapassa les ideologies perquè, com ens ha recordat el papa Francesc, es tracta d'«una realitat antropològica i, en conseqüències, una realitat social i cultural. No podem qualificar-la amb conceptes de naturalesa ideològica, que tenen força només en un moment de la història i després decauen. No es pot parlar avui de família conservadora o família progressista: la família és família» (discurs del 17 de novembre del 2014).

El cas de «*Noches-buenas... malas*» demostra, a més a més, que Ruiz i Pablo sabia, tal vegada per experiència pròpia, que una família va coixa quan no es fonamenta en la complementarietat dels cònjuges: «els filllets –ens adverteix el papa Francesc– tenen dret a créixer en una família, amb un pare i una mare, capaços de crear un ambient idoni per al seu desenvolupament i la seva maduració afectiva». «Perquè cada home i cada dona –segueix el Papa– entrega la seva pròpia aportació personal al matrimoni i a l'educació dels fills. La pròpia riquesa personal, el propi carisma personal i la complementarietat es converteix així en una gran riquesa. I no és només un bé, sinó que és també bellesa» (discurs del 17 de novembre del 2014). És per això que la defensa que féu de la família Angel Ruiz i Pablo a través de la història d'en Perico, que tenia un pare que no complia els seus deures familiars, ens hauria de servir per rebutjar –tal i com ens demana el Papa– «la influència d'ideologies que volen introduir elements de desestabilització de les famílies, fruit d'un sentit de la llibertat personal mal entès» (discurs del 2 de febrer del 2015).

de ellos cuando así les place».

D'aquesta manera, Angel Ruiz i Pablo reforça la utilitat catequètica «*Noches-buenas... malas*», perquè al transons indiscutiblement catòlic del relat –que ha romàs inalterat tot i la versió de l'autor– s'hi afegeixen diverses referències a punts concrets del nostre credo: el sagrament del nostre credo: el sagrament del baptisme, el misteri de l'encarnació, la vida eterna...

● **LA SENSIBILITAT** que demostra Ruiz i Pablo per la família abans i després de la seva reincorporació a l'Església és una dada molt significativa que posa de manifest el caràcter transversal que aleshores tenia aquesta institució. A finals del segle XIX, en efecte, tant liberals com catòlics estaven d'acord amb la importància insubstituïble d'una família sòlida, on el pare i la mare assumissin amb rectitud les seves responsabilitats, per al creixement dels infants i el correcte funcionament de la societat sencera. En

m.p.portella@hotmail.com